

161, 9. ज्ञातेः प्राधान्यविवत्तायामपमेकवद्भावः। इव्यविवत्तायो तु u. s. w. so v. a. wenn gemeint ist Schol. zu P. 2, 4, 6. वचनविवत्तार्थं विभक्त्यन्तानां पाठः so v. a. um den Numerus hervorzuheben zu 6, 2, 37. Verz. d. Oxf. H. 177, b, 4. विवत्तापचये यदि wenn man eine Verminderung ausdrücken will AK. 3, 6, 2, 7. इतिशब्दे लौकिकविवत्ताबोधनार्थः so v. a. das Wort इति dient dazu um anzuzeigen, dass die allgemein gangbare Auffassung (dieser Worte) gemeint ist, Schol. zu P. 2, 2, 27. Siddh. K. 87, a, 13. die Absicht Etwas zu verkünden, — zu lehren: मोक्षधर्मं Būā. P. 11, 2, 16. — 2) die Absicht Etwas zu sagen, — zu bemerken so v. a. Bedenken, Zweifel, das Anstandnehmen: विवत्ता तत्र मे उत्तोयम् R. 5, 90, 29. न मे विवत्तास्ति MBh. 1, 3618. न तत्र वर्षेषु कृता विवत्ता न चापि शिले न कुले न गोत्रे 7197. किं ते विवत्तया 6, 5456. R. 5, 27, 30. 46, 9. अलं विवत्तया 33, 36. 89, 64. भावं विज्ञासमानो ऽहं प्रणयादिदम्बुवम्। न चानेयान् पाणिउत्त्याम् क्रोधान् विवत्तया ॥ MBh. 5, 2782. अस्ति काचिद्विवत्ता तु तां मे निगदतः प्रणुः। धृतराष्ट्रं प्रति 13, 562. R. 5, 90, 35. न तु त्वां प्रसहे वक्तुमिष्टानिष्टविवत्तया weil ich in Betreff des Angenehmen oder Unangenehmen im Zweifel bin MBh. 1, 4842.

विवत्तित s. unter dem desid. von वच्; = शोभन HAL. 5, 16. विवत्तितव (s. ebend.) das Gemeintsein: उभयत्रोभयाकारबुद्धिपरिणामस्यैव प्रतिबिम्बशब्देनात्र विवत्तितवात् Nilak. 50.

विवर्तु (vom desid. von वच्) adj. 1) laut rufend: सुपर्णा: AV. 2, 30, 3. — 2) zu reden —, zu sagen —, zu verkünden wünschend; ohne Ergänzung MBh. 14, 1516. fg. Hariv. 2863. R. 4, 2, 16. Rāśa-Tar. 4, 561. Būā. P. 2, 10, 19. 6, 2, 23. Mārk. P. S. 637, Z. 4. Verz. d. Oxf. H. 200, a, 1 v. u. Sarvadarśanas. 10, 5. mit acc. der Sache: प्रियमुत्तमम् R. Gorr. 2, 3, 9. अग्रियम् 9, 16. किम् 5, 63, 3. Būā. P. 10, 79, 24. PAÑĀT. ed. orn. 59, 9. वच्: Ragh. 2, 43. Mārk. P. 51, 14. किमप्ययं पुनर्विवर्तुः Kumāras. 3, 83. तत् Verz. d. Oxf. H. 269, b, 25. स्मार्तधर्मम् 265, a, 23. वेदार्थान् Hariv. 4138. विवर्तुस्ति यच्चान्यतन्ते वक्ष्यामि so v. a. zu fragen wünschend MBh. 13, 7161. mit acc. der Person: विवर्तु वै जनकेन्द्रे दिदतू 3, 10624. mit gen. der Sache: वेदार्थानाम् Hariv. 4138 (nach der Lesart der neueren Ausg.). भगवदुपायानाम् Būā. P. 3, 5, 12. in comp. mit dem obj.: आशीर्वादं MBh. 12, 1408. 1416.

विवर्चन (von वच् mit वि) n. Berichtigung, Entscheidung, Erklärung Çat. Br. 2, 4, 2, 3.

विवत्स (2. वि + वत्स) adj. (f. स्त्री) des Kalbes —, des Jungen —, der Kinder beraubt M. 5, 8. MBh. 7, 2748. Hariv. 3679. 4827. 9236. R. 2, 39, 4. 41, 7 (40, 7 Gorr.). 43, 17. 47, 12. 74, 9 (76, 14 Gorr.). 25. R. Gorr. 2, 48, 15. 66, 28. 6, 8, 12. Būā. P. 4, 16, 19. 17, 3.

विवदन (von वद् mit वि) n. Zank, Streit MBh. 2, 2318. Ueber die Bed. des Wortes bei den Buddhisten im Pāli s. Burnouf in Lot. de la b. I. 470 und Ind. St. 3, 156.

विवदितव्य (wie eben) adj. zu streiten: न चाजन्मसिद्धौ विवदितव्यम् (impers.) Verz. d. Oxf. H. 264, b, 13.

विवदिषु (wie eben) adj. अ० nicht zu Streit Anlass gebend Āc. Gñ. 2, 7, 2.

विवर्ध und वीवर्ध (von वृ = 1. वृक् 1) m. a) = पर्याहार AK. 3, 4, 27, 99. H. an. 3, 349. Med. dh. 35. HAL. 4, 73. = भार् H. 364. H. an. Med.

(so ist st. भाव zu lesen). HAL. ein Schulterjoch zum Tragen von Lasten. Tragholz, ἀναπορεύς: विवधवीवधशब्दावुभयतो बद्धशिक्ये स्कन्धवाह्ये काष्ठे वर्तते Siddh. K. zu P. 4, 4, 17. द्वौ पिपेडौ कृत्वा वीवधे ऽभ्याधाप्य Āc. Gñ. 1, 12, 3. विवधप्रहृद्: VS. 13, 5. स० und वि० so v. a. was das Gleichgewicht hält, — nicht hält: पद्वन्तः पृष्ठानि स्युर्विवधं स्यान्मध्ये पृष्ठानि भवन्ति सविवधत्वाय TS. 7, 3, 5, 2. 3, 3. विवीवध PAÑĀV. Br. 4, 5, 19. उभयतोवीवध Kāṭh. 27, 10. सवीवधता f. Gleichgewicht Ait. Br. 8, 1. PAÑĀV. Br. 14, 1, 10. fg. सवीवधत्वा u. dass. 5, 1, 11. 22, 5, 7. — b) Proviant, Vorrath an Getraide u. s. w.: धान्यादेर्विवधः प्राप्तिः Vāid. bei Mallin. zu Çic. 2, 64. Kām. Nitis. 13, 87 (wo so zu lesen ist). 71 (in der Note die richtige Lesart). 11, 15. fg. 13, 5. 42. 16, 39. 19, 4. Spr. (II) 108. (I) 4118, v. l. der ed. Bomb. des PAÑĀT. Çic. 2, 64. — c) N. eines Ekāha Āc. Ça. 9, 8, 12. — d) Weg AK. H. an. Med. — 2) f. वीवधा Joch so v. a. Zwangsjacke, Fessel: वृद्धं Joch der Alten so v. a. die Fesseln der althergebrachten Anschauungen Sarvadarśanas. 110, 18. — Vgl. उद०, उदक० und वैवधिक.

वैवधिक und वीवधिक adj. (f. स्त्री) auf einem Schulterjoch tragend, Träger einer Last auf einem Tragholze P. 4, 4, 17. — Vgl. वैवधिक.

विवत् adj. das Wort वि enthaltend Ait. Br. 6, 7.

विवन्दिषु (vom desid. von वन्द्) adj. zu begrüßen —, seine Ehrfurcht zu bezeugen wünschend: पित्रोः पौत्रौ Mārk. P. 23, 1.

विवन्धिक bei Colebr. und Lois. zu AK. 2, 10, 15 fehlerhaft für विवधिक, wie ÇKDr. nach Śāras. liest.

विवयन (von 3. वा mit वि) n. Flechtwerk Lāṭi. 3, 12, 7. Ait. Br. 8, 5. मुञ्च० Çat. Br. 12, 8, 2, 6.

विवरं (von 1. वृ mit वि) m. n. 1) Öffnung, Loch, Spalte AK. 1, 2, 4, 1. H. 1364. an. 2, 422. Med. r. 219. HAL. 3, 2. RV. 1, 112, 8. in der Erde MBh. 1, 1584. fg. डुर्योधनश्चापि महीं प्रशस्ति न चास्य भूमिर्विवरं ददाति (wo er ungesehen wäre) 3, 10242. कथं पतितवृत्तस्य विवरं नाशकदातुं पृथिवी मम 7, 6512. *) धरण्यां विवरं मरुत् R. 4, 8, 43. 9, 14, 51, 3. H. 1364. Būā. P. 9, 11, 13. मही० R. Gorr. 2, 28, 14. सप्त भूविवराः Būā. P. 5, 24, 7. 9. 12, 4, 9. नरक० Prab. 46, 3. विन्ध्यद्वौ मायाविवरमन्दिरम् Kathās. 20, 14. सक्षस्य Hariv. 5335. 9739. Çāk. 166, v. l. VARĀH. Brh. S. 24, 1. Būā. P. 3, 17, 8. आविन्मूषक० VARĀH. Brh. S. 48, 16. Hit. 14, 17. fg. 23, 16. PAÑĀT. 241, 1. द्वारविवरः Maitrjup. 6, 30. MBh. 3, 2930. गवात्० Ragh. 19, 7. Spr. 1423. कृत्वाखुर्विवरम् (करपे) 2012. अण्डकटाहं Būā. P. 5, 17, 1. शरीरं R. 4, 46, 18. Būā. P. 3, 31, 17. लोम्ना विवरेषु PAÑĀT. 2, 2, 39. नेत्रं Ragh. 9, 61. अस्थि० Suçr. 1, 96, 18. 97, 9. 264, 5. अल० 277, 14. विवराकृति 2, 315, 10. स्व० d. i. वापु० so v. a. Nasenloch Būā. P. 3, 13, 43. वदनं Spr. 4540. श्रुति० VARĀH. Brh. S. 69, 10. कण्ठं P. 5, 2, 107. Vārtt. 1. Schol. पञ्चकारं विवरं ताडकोरसि eine klaffende Wunde Ragh. 11, 18. मनसि नृणां कुसुमायुधस्य विदधती विवरम् Būā. P. 5, 2, 6. स्तम्भ० Spalte PAÑĀT. 10, 12. des Weibes Çāk. Br. 6, 5. — 2) Zwischenraum: द्यावापृथिव्योः MBh. 7, 236. Būā. P. 8, 20, 21. 9, 4, 51. नभसः NALOD. 2, 19. त्रिभुवनं Prab. 3, 8. अरविवरेभ्यः Çāk. 166. दर्दण्डखण्डं Būā. P. 3, 15, 41. शकुली० Ragh. 11, 70. नेत्रक-

*) Vgl. Weber, Ueber das Rāmājana S. 50. 78.